

Godkändes av tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården vid dess e-postmöte den 23-29 september 2022 för utlåtande i tjänsten Utlåtande.fi

Beslut av tjänsteutbudsrådet

Beslut av tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården om kriterierna för bitewing-röntgenundersökning för symptomfria personer för att tidigt konstatera karies

Tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården beslutar med stöd av 111.2 § i strålsäkerhetslagen (859/2018):

Tillämpningsområde

Detta beslut tillämpas på formulering av en sådan skriftlig motivering som avses i 111.1 § i strålsäkerhetslagen för berättigande av bitewing-röntgenundersökning som görs på en symptomfri person för att tidigt konstatera karies.

Beslutet gäller undersökningar som görs i samband med sådana hälso- och sjukvårdstjänster som avses i 1 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), 1 § i Ålands landskapslag om hälso- och sjukvård (2011:114) och i 1 § i lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990).

Detta beslut tillämpas inte på undersökningar som ingår i screeningprogram som avses i statsrådets förordning om screening (339/2011) eller i ett sådant medicinskt forskningsprogram som avses i lagen om medicinsk forskning (488/1999).

Kriterier

Bitewing-röntgenundersökning på en symptomfri person är berättigad då

- 1) den är behövlig enligt en bedömning av munhälsostatusen som görs av tandläkare, och
- 2) det i tänderna finns en kariesskada som har trängt genom emaljen eller flera kariesskador som utvecklas eller om personen har flera riskfaktorer som utsätter för karies, och
- 3) om det har gått minst ett år sedan en tidigare motsvarande undersökning.

Ikraftträdande

Detta beslut träder i kraft den xx xx 2023 och gäller tills vidare.

Helsingfors den xx xx 2022

Ordförande   Sirku Pikkujämsä

Generalsekreterare   Kati Koskinen

Bestämmelsens tillgänglighet

Detta beslut och motivering till det (lää linkki) har publicerats på webbplatsen för Tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården <https://palveluvalikoima.fi/sv/kriterier>.

Bilaga Motivering för beslutet

UTKAST

Bilaga

Motivering för beslutet

Inledning

Kroniska inflammationer i munnen, karies och parodontit är huvudsakligen symptomfria eller har lindriga symptom, och utvecklas därför lätt obemärkt och kan om de förvärras orsaka andra allvarliga sjukdomar. Karies är en sjukdom som överförs av mikrober. Den orsakar hårdvävnadsskador av olika grad på tänder och obehandlad karies kan leda till uppkomsten av en tandrelaterad infektion. För att förhindra karies är det viktigt att upptäcka den i ett tillräckligt tidigt skede. För att konstatera hårdvävnadsskada på tanden kan det behövas bitewing-röntgenavbildning, där patienten håller en liten röntgenfilm bakom sina tänder då bilden tas. Berättigandet av att genomföra sådan röntgenundersökning på symptomfria personer har inte tidigare bedömts nationellt.

Bakgrund

Enligt 111 § i strålsäkerhetslagen (859/2018) som trädde i kraft i december 2018 ska det, om det för en tidig diagnos av en sjukdom hos en symptomfri person behövs medicinsk exponering som inte ingår i ett screeningprogram, formuleras en särskild skriftlig motivering om berättigandet till medicinsk exponering som gäller personen i fråga. Motiveringen ska beakta kriterierna för antagning till undersökning framtagna av tjänsteutbudsrådet för hälso- och sjukvården, och detta krav gäller även de hälso- och sjukvårdstjänster som avses i lagen om privat hälso- och sjukvård. Strålsäkerhetslagen gäller i hela Finland, inklusive Åland. Med strålsäkerhetslagen genomförs strålsäkerhetsdirektivet 2013/59/Euratom.

Otillräcklig egenvård, dålig munhygien, en kost med hög sockerhalt och täta måltider samt minskad salivutsöndring utsätter för hål i tänderna som orsakas av karies. Genom tidig upptäckt av karies och genom att stoppa utvecklingen av skador kan man undvika

tandlagning och till och med rotfyllning. Kariesskador utvecklas ofta från att vara symptomfria till skador som kräver lagning, och symptomen kan börja först när en tandrelaterad infektion redan har uppstått. En visuell undersökning är inte tillräcklig för att observera kariesskador som sträcker sig till tandbenet (dentinet), i synnerhet på ytorna mellan kindtänderna.

Målsättningar

Syftet med dessa kriterier är att ta fram riktlinjer för förutsättningarna att göra bitewing-röntgenundersökningar och för att minska onödiga undersökningar. De kriterier som nu presenteras har tagits fram baserat på vetenskaplig evidens för tidig upptäckt av karies hos symptomfria personer. Kriterierna gäller hela den finländska befolkningen.

Utifrån litteraturen observerades att bitewing-röntgenundersökning är pålitligare än visuell undersökning i fråga om att observera karieslesioner på ytorna mellan tänderna och för att bedöma deras djup och omfattning. Bitewing-röntgenundersökningens exakthet konstaterades vara stor särskilt på ytorna mellan tänderna, men känsligheten konstaterades vara lägre. Risken för falska positiva resultat konstaterades vara liten med bitewing-röntgenundersökningen.

Röntgenavbildning behövs inte om man kliniskt (med hjälp av fiberoptik eller någon annan metod än röntgenavbildning) kan tillräckligt tillförlitligt konstatera att det endast förekommer karies på emaljen. I praktiken blir detta relevant om karies förekommer på en fri yta och i övrigt också är lätt att undersöka. Screeningsavbildningar av patientgrupper med låg risk konstaterades inte vara till nytta. Man kan inte ge en entydig rekommendation om avbildningsintervall utifrån litteraturen. Det anses inte motiverat att göra bitewing-undersökning för symptomfria personer oftare än en gång om året. Behovet av bitewing-röntgenundersökning ska bedömas individuellt utifrån kariesrisken. Tjänsteutbudsrådet har tidigare antagit rekommendationen ”Huonon suuhygienian aiheuttaman sairastumisriskin pienentäminen omahoidon tuella ja elintapaohjauksella korkean riskin potilailla” (Minskning

av den sjukdomsrisk som orsakas av dålig munhygien med stöd av egenvård och livsstilshantering hos patienter med hög risk) som fastställer riskfaktorer.

UTKAST